

Dei mors ejus accidit. *Eam vero causam mortis Moysi dicit Dominus, quam etiam fratris ejus (Aaron): Ambobus enim etiam hoc ante prædixerat, quod ideo non intrarent cum populo in terram promissionis, quia non eum sanctificaverunt coram populo ad aquam contradictionis; id est, quia dubitaverunt de dono ejus, quod posset aqua de petra profluere.* S. P. Aug. Q. 53 in lib. Numerorum.

Et statim autem memorato Scripturæ loco apertissime refellit quorundam opinio, quod Moyses non sit mortuus, sed instar Eliæ translatus; ut aperte censuit rabbi Moyses, cujus verba citantur apud Genebrardum.

In rem nostram dicit S. P. Aug. tract. 124 in Joan. : *Non possunt deesse qui credant, si non desint, qui Moysen etiam asserunt vivere, quia scriptum est ejus sepulcrum non inveniri: et apparuit cum Domino in monte, ubi et Elias fuit, quem mortuum legimus non esse, sed raptum... sed Scriptura ipsa, licet sepulcrum ejus nusquam inveniri legimus, mortuum tamen esse sine ulla ambiguitate testatur.*

Dices, aliqui SS. patres, ut Hieron. in cap. IX Amos, Nyssenus in vita Moysis, Ambros. lib. 1 de Cain et Abel, ac alii videntur asserere Moysen non esse mortuum:

R. cum Jansenio, quod patres illi magis videantur mysterium aliquod venari, quam claram litteræ sententiam exprimere: S. Hieron. enim ait Moysen ascendisse in cælum, id est ad cælestem, et perfectissimam vitæ sanctitatem. Eamdē explicationem admittunt verba Nysseni. Verba autem S. Hieron. sunt hæc: *Quotidie credentes et membra corporis sui ædificat [Deus], et de terris ad cælum levat, ut in illis ipse conscendat. Ascendit Dominus in cælum cum Enoch: ascendit cum Moyse, cujus sepulturæ locus, quia in cælum ascenderat, in terra non potuit inveniri. Ascendit cum Paulo qui vas electionis, in apostolum de persecutore mutatus est, et de humilibus raptus in sublimia: ita ut ascenderet in cælum tertium, et per Spiritum S. et Filium perveniret ad Patrem et audiret verba ineffabilia, mysteria Trinitatis, quæ hominibus audire non licitum est. Iste ergo qui quotidie ascendit cum sanctis, fasciculum suum fundavit super terram.*

S. vero Ambros. tantum videtur velle quod Moyses fuerit typus Christi resurgentis, quodque ejus mors ita narretur in Scripturis, ut hominibus potius trans-

latus videri possit, quam mortuus: 1. quia dicitur non esse mortuus ex defectu virium; 2. quia ab hominibus quasi abreptus est; 3. quia ignoratur ejus sepulcrum.

¶ 6: *Et sepelivit eum (scilicet Dominus, ministerio angelorum, ut multis placet) in valle terræ Moab contra Phogor: et non cognovit homo sepulcrum ejus.* Voluit Deus sepulcrum ejus manere incognitum, ne Judæi ad idololatriam proclives, tantum virum ut Deum colerent. Unde hæc ab aliquibus putatur fuisse altercatio Michaelis archangeli cum diabolo de Moysi corpore, cujus meminit S. Judas in sua Epist. ¶ 9: nempe videtur diabolus voluisse ut Moyses sepulcrum esset cognitum Israelitis, ut hoc modo ad idololatriam inducerentur: Michael vero, ne tale quid accideret, occultum servari voluit.

P. quandonam Moyses mortuus sit, et quomodo verificetur quod non surrexerit ultra propheta sicut ipse.

Martyrologium romanum ponit mortem Moysis 4 septembris. Attamen quod non sit mortuus mense septembri, deducitur ex eo, quod mense undecimo stilius anni quadragesimi peregrinationis, qui respondet circiter nostro januarii, adhuc viveret, et inceperit Deuteronomium explanare, ut patet ex cap. I, 3.

Unde dicendum potius, Moysen sub initio mensis duodecimi esse mortuum, puta tertia vel quarta die; quod Jansenius declarat hoc modo: Constat luctum de morte Moysis durasse dies 30, ut hic dicitur ¶ 8: rursus constat impensum fuisse unum ut minimum vel plures dies ab exploratoribus, ut irent in Jerieho, et hospitarentur in domo Rahab. Deinde constat eos tribus diebus latuisse in montanis, Josue II. Et tunc adhuc tribus aliis diebus prope Jordanem morati sunt Israelitæ, Josue III: qui omnes conficiunt 37 vel 38 dies. Si vero hi dies computentur, retrocedendo a decima die mensis primi anni 41, quo transiverunt Jordanem, ut patet Josue IV, 19, incidet mors Moysis in diem prælatum.

¶ 10: *Et non surrexit ultra propheta sicut Moyses.* Nullo modo hæc comparatio ad Christum Dominum extendi debet: sed quomodo Salvator dicit Luca VII: *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista?*

Responderi potest non surrexisse ultra prophetam sicut Moyses, quantum ad ea, quæ hic exprimiuntur, scilicet qui nosset Deum facie ad faciem; qui tanta faceret signa et prodigia.

DILUCIDATIO IN LIBRUM JOSUE.

Præfatio.

Quod olim dixit S. Hieron. Præfat. in Josue, hic merito applicari potest: *Tandem factis Pentateucho*

Moyses, velut grandi favore liberati, ad Jesum filium Nave manum mittamus. Josue autem incomparabilis

heros fuit, atque natales duxit e sanctissimi castissime patriarchæ Josephi nepotibus, scilicet ex tribu Ephraim (ut patet Num. XIII, 9) avumque habuit Elisaman, qui Num. II, 48 Ephraimitarum princeps erat, patrem vero Nun, sui utique patris in eadem dignitate successorem; et ideo toties in sacris paginis vocatur Josue filius Nun.

Porro Encomiasten illius agens Spiritus S. Ecclesiast. XLVI ita effatur: *Fortis in bello Jesus filius*

Nave, successor Moysi in prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum, maximus in salutem electorum Dei. Quod vero non sint duo nomina Josue et Josue, sed unum idemque varie scriptum et pronuntiatum, passim observant interpretes.

Porro complectitur liber hic executionem divinæ sententiæ de danda Israelitis terra chanaanæ, ipsis ac patribus eorum promissa.

PARS SEXTA.

QUÆSTIO PRÆLIMINARIS.—QUIS SIT HUIUS LIBRI AUCTOR.

Varia est desuper interpretum opinio. Aliqui putant esse Isaiam prophetam, alii Eleazarum pontificem. Abulensis putat fuisse Samuelem; Andreas Masius dicit fuisse Esdram.

R. et dico: Auctor libri probabilis est ipsemet Josue.

Prob. I. Ecclesiast. XLVI, 1, Josue vocatur *successor Moysi in prophetis*; ergo aliquas prophetias vel scripturas scripsit. Sacras autem Scripturas etiam prophetias vocari, constat ex Epist. II S. Petri cap. I, 19 et 21, ubi dicitur: *Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, id est Scriptura sacra.* Jam autem nulla est scriptura præter hunc librum, quæ potest attribui Josue; ergo, etc.

Prob. I. Quia cap. ult. ¶ 26, dicitur: *Scripsit quoque (nempe Josue, qui in hebræo et græco diserte nominatur) omnia verba hæc in volumine legis Domini.*

Obj. I. Unde tantum sequitur quod scripserit verba fœderis quod pepigit cum populo, et mandata quæ illi dederat.

R. Neg. assumpt.; nam alias male expressisset omnia verba hæc, quæ denotant totum librum, sed sufficisset scribere hoc modo: *Percussit Josue in die illa fedus et proposuit populo præcepta atque judicia in Sichem, et scripsit ea omnia in volumine legis Domini.*

Obj. II. Cap. X, 15, ad probandum solem stetisse, citatur *liber justorum*: atqui hic liber scriptus est diu post Josue, quinimo etiam post tempora Davidis: nam II Reg. I, 18, citatur idem liber ad probandum gesta Davidis; ergo Josue suum librum non scripsit.

R. Disting. conseq. Josue suum librum non scripsit quoad singula verba, nullo excepto, concedo: non scripsit quoad omnia verba, paucis exceptis quæ postea ab Esdra vel ab aliis hagiographis addita sunt; nego conseq. Sed hinc non sequitur, Josue non esse auctorem hujus libri, nisi consequenter dicas quod aliquis desinat esse auctor sui libri, tam cito quam unus alius libro isti aliqua verba interserit: hoc autem falsum est, nam alias vix daretur auctor alicujus libri.

Idem responderi debet, si objiciatur quod gesta Axæ filiiæ Calebi, quæ describuntur cap. XV, et expeditio filiorum Dan, quæ narratur cap. XIX, acciderint post mortem Josue.

Nave, successor Moysi in prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum, maximus in salutem electorum Dei. Quod vero non sint duo nomina Josue et Josue, sed unum idemque varie scriptum et pronuntiatum, passim observant interpretes.

Porro complectitur liber hic executionem divinæ sententiæ de danda Israelitis terra chanaanæ, ipsis ac patribus eorum promissa.

Obj. III. Scriptores rerum gestarum apud Hebræos erant levitæ; unde in S. Scriptura leguntur, fuisse a commentariis; ergo, etc.

R. Neg. conseq.; nam licet levitæ essent scriptores, inde tamen non sequitur quod aliis fuerit prohibitum sua et aliorum gesta describere. Unde quemadmodum Daniel et nonnulli alii prophetae, temetsi non fuerint de tribu Levi, prophetias et gesta sui temporis scripserunt: ita quoque nihil obstat, quominus idem fecerit Josue, qui etiam propheta fuit.

CAPUT PRIMUM.

Josue corroboratus a Deo, Hebræos admonet ut se ad Jordanis transitum præparent, ita quidem ut tribus Ruben, Gad, et dimidia tribus Manasse fratres suos armati ex conducto præcedant.

QUÆSTIO PRIMA.—QUONDONAM APPARITIO DEI AD JOSUE FACTA SIT.

Vers. 1: *Factum est post mortem Moysis servi Dei, ut loqueretur Dominus ad Josue... surge et transi Jordanem istum.* Dissentiunt interpretes an ista apparitio Dei facta Josue, de qua hic agitur, et præcepta data fuerint post planetum Moysis, qui duravit 30 diebus, ut dicitur Deut. XXXIV, 8, an vero ante.

Salianus id contigisse putat dum adhuc justa persolverentur Moysi; quia ex textu, ut ipse existimat, videtur celeritas indicari, cui obstat 30 dierum mora. Ejusdem sententiæ est Lyranus.

R. et dico: Verisimilius est hæc contigisse post finitum planetum funebrem.

Prob. I. Quia Deut. XXXIV, 8, dicitur: *Fleveruntque eum filii Israel in campestribus Moab triginta diebus: et completi sunt dies planetus lugentium Moysen.* Ergo videtur insinuari, quod dies planetus fuerint completi, antequam Josue aliquid egerit. Et sane expeditiones bellicæ non conveniunt cum luctu.

Prob. II, ex ¶ 1 cit., ubi *surge* non denotat celeritatem surgendi a luctu inchoato, sed a luctu completo, ad mox transeundum Jordanem: nam *surge et transi* copulantur: atqui non transiverunt Jordanem tempore luctus; ergo, etc.

Dices: Mandata ista facta sunt Josue a Domino, ante missionem exploratorum, de qua cap. II. Atqui exploratores missi fuerunt ante terminum luctus; ergo, etc.

